

Návraty nikam aneb New Age v mlhách

Karel Funk

Zdá se, že spontánní vznik reformace před pár staletími, theosofické společnosti před více než jedním stoletím či hnutí prvních hippies a New Age před pár desetiletími, ač jde o různá hnutí, nebyl podmíněn ničím jiným než nedostatečným přijetím, ne- dostatečným výkladem a nedostatečně přesvědčivou prezentací pravd bible v křesťanském světě. Snad kacířsky se bude jevit názor, že oficiální církvi bude ještě předlouho trvat, než při- pustí i jiný, hlubší výklad některých biblických mysterií, který by druhotně prohloubil a zjasnil i souvislosti někte- rých biblických pravd s naukami mi- mokřesťanskými. Z toho pak plyne tvrzení ještě kacířštější, že totiž defor- mace a zatvrdlost teologie resp. cír- kevního výkladu Písma, spolu s celko- vou dekadencí civilizace, je dnes zá- kladní příčinou bezhlavého importu filosofí východní provenience.

Kolik je mezi námi těch, kteří urputně střeží hranice křesťanství, aniž by pochopili, že naplnění křesťanské- ho světa jeho přesvědčivým obsahem je tou nejdokonalejší obranou před dezercí zevnitř a invazí zvenčí. Nedivme se, že mnozí hledající zatoužili poznat to, před čím byli varováni fundamen- talisticky zdviženým prstem jako před satanským spiknutím, které chce pod- kopat autoritu křesťanství. Spontaneita úprku tisíců mladých k vyznávání New age je přímo úměrná rozdílu mezi slovy a činy v západním křesťanském světě.

Kolika z těch, kteří se letmě setkali s povrchní podobou křesťanství přinesl kontakt s východními směry či s New Age nesmírnou úlevu od nejistých dogmatických labyrintů našeho nynějšího náboženství, ve kterém se často "vyrovnáváme" se svým svědomím jen pokrytecky konvenčním slovním povzdechem nad svou špatností či efektní ale povrchní pózou pokory a oddanosti Kristu, aniž bychom cokoliv v sobě změnili? Kolik hledajících se pak s nadšením zavrtalo do tajů východní meditace. A jak málo z nich dospělo poté k nezvratnému samostatnému poznání, že to vše, ba více, je i v bibli. Prokoná-li totiž někdo - a jsou to výjimky, které přesto existují - s úspěchem východní nauky a neulpí-li jen na mystické vůni květů exotického myšlení i nemyšlení, je z vyvanutí či rozvolnění vodní hladiny orientální meditace vnesen jakýmsi archetypálním vnitřním mechanismem (či Boží milostí?), který funguje v našich nitrech od doby mysteria Kristova ukřižování, zpět na pevný břeh jistoty Kristovy ochrany a vedení, dávající význam i sílu plnému životu v tomto světě, který lze právě pod vlivem živoucího Krista stále zhodnocovat a zkvalitňovat. A tento šťastlivec si pak z východních pokladů přinese - na rozdíl od evropské tradice myslet aristotelovsky černobílou logikou, kde se protiklady vylučují - i paradoxovou logiku, která je nad protivy. Přinese si i vertikální rozměr své osobnosti, tak vzácný v naší evropské horizontální šedi. Takovému ale pak bývá lůno institucionálně organizovaného náboženství těsné.

Vraťme se ale k New Age. V reakci na sešněrovanost a necitlivost západního světa dospívá někdy k druhému extrému - k bezbřehé a eticky nekorigované "toleranci", která přijímá skoro vše, co má náter či image něčeho křesťanstvím zapovězeného. Ulpění na nových a nových (či staronových) okultních metodách či

technikách, šamanských praktikách, někdy i revokacích dionýského kultu apod. ignoruje často morálně očistný faktor, který je pro dnešní lidstvo, zabředlé do tisíců podob rafinovaného ukájení vnější smyslovosti, mnohem potřebnější než v dávných dobách. Postulované uvolnění se zde často zabíhá až k vnitřnímu rozbřednutí, k upuštění od vnitřní sebekázně a pečlivé mentální artikulace, logiky a integrity osobnosti. Podcenění, někdy až absence svědomí a odpovědnosti a smyslu pro oběť, nedbání etiky mezilidských vztahů bylo chybějící páteří už u hippies a je i u New Age. V tom se stoupenci New Age navlas podobají těm, před kterými utekli, i když i oni často hovoří nadšeně o Kristu. Další shoda je i v tom, že i New Age propadá komerci a podbízivosti.

Tato fetišizace bezbřehosti, která není mnohdy naplněna obsahem vnitřního řádu a odpovědnosti, se zatraceně podobá jimi kritizovanému rozporu mezi fetišizací křesťanských dogmat a chováním v praxi. Někteří stoupenci New Age řadí Ježíše Krista do řady s jinými proroky či zasvěcenci. Zatím ještě nedospěli k poznání, že účinné protilátky proti současnému zlu v nás i zlu nás zvenčí napadajícímu či svádějícímu může dnes poskytnout pouze živá, všudypřítomná a uvědomovaná si láska Kristova, která se vylila na lidstvo při golgotské události.

Oproti všeobecnému nemoudrému podléhání tisícům nelibostí a stresů v našem životě staví New Age (a nejen ono) podnětnou teorii a praxi pozitivního myšlení. To napomohlo již tisícům lidí zbavit se depresí, psychických poruch i nemocí těla. I zde je však dobré vidět hlouběji. Kromě pozitivních účinků pozitivního myšlení si musíme ujasnit, že právě toto může i zcela zablokovat a znecitlivět kompas svědomí. Negativní účinky zasunutých negací či stresů, přejásaných fetišizací svého optimismu na úkor třeba i neosobního distancování se od chybného a brzdícího, se v tomto případě projeví mnohem později. Jednou zákonitě vyprchá ona trocha prchavého nadšení a zasáhne zákon vyrovnání. Teprve jeho správné prožití může přinést další, snad požehnanější příležitost k jiskření pravého optimismu a radosti, vyplývající z pokorného přijetí pravého sebepoznání a sebeočisty. I pozitivní myšlení je tedy nutné brát nejen jako užitečný psychologický figl, jak bývá často praktikováno, ale v širším, globálnějším poznání.

V hlubších souvislostech osvětlil podstatu a možnosti snah New Age dr. Jan Dostal ve své přednášce Začátek vnitřní cesty:

Kdysi byla rozšířena představa, že školením v mystériích se vlastně obnovuje něco, co člověk během věků ztratil, že jde o nápravu něčeho, co se pozemským životem pokazilo. Vyvolení jedinci, u nichž se daly předpokládat potřebné vlohy, procházeli přísným školením, aby tak v sobě vypěstovali schopnost vnímat bytosti nadsmyslového světa a přijímat od nich podněty. Během školení se museli plně a bezvýhradně podřídit pokynům svých učitelů-zasvěcovatelů. Museli se beze zbytku vzdát jakékoliv osobní vůle, přání nebo ambicí. Jenom ten, kdo se dovedl povznést nad všechno osobní, mohl se stát prostředníkem mezi bohy a lidmi.

Tak tomu bylo v předkřesťanských dobách. Od té doby se mnoho změnilo. Starověká mysteria propadala postupnému úpadku. Lidstvo se stávalo stále pozemštějším, fyzická tělesnost byla stále hrubší a stále neúprosněji oddělovala vědomí člověka od duchovních oblastí. Někdejší procedury chrámového školení přestávaly vést k předpokládaným výsledkům. Vyšší svět se uzavíral i před zasvěcovanými. A tak lidé na zemi byli stále více zbavováni moudrého vedení shůry.

Poslední dvě tisíciletí přinesla tragické vystupňování a vyvrcholení tohoto vývoje. Božský svět přestal zasahovat do dění v lidském světě a lidé si zvykli na to, že musí hospodařit na své planetě bez Boha. Perspektivy tohoto vývoje jsou čím dál zřetelnější. Lidé cítí, že došli až na okraj propasti a ztrácejí naději v možnost dalšího

putování. Také nemají představu, kudy by se měli dát. Kde hledat zázračný prostředek, který by mohl zvrátit sestupný směr vývoje?

Ale i když v posledních stoletích skoro vymizely možnosti esoterního spojení s vyšším světem, i když se západní civilizační cesta dostala až na kraj propasti, je třeba mít stále na paměti druhou, pozitivní stránku tohoto vývoje. Člověk, odloučený od božského vedení, dospěl postupně k jasnému vědomí o sobě samém, o své osobnosti, a k možnosti svobodného rozhodování. Je třeba přiznat, že člověk zatím své svobody využívá především k bezohlednému vykořisťování Země a druhých lidí. Má ale přinejmenším možnost využít této svobody i k svobodnému rozhodnutí, že bude například hledat svou pravou podobu, tu, v jejímž světle kdysi vešel do existence, že bude hledat ztracený obraz Boží v sobě, a tím nový druh vnitřního spojení s nadmyslovým světem. To je vážné rozhodnutí a otevírá před člověkem náročnou cestu.

I dnes platí, že vědomá komunikace s nadmyslovým světem vyžaduje proměnu duševního života od základu a ve všech jeho složkách. Ale cesta, po níž může člověk putovat za tímto cílem, má dnes poněkud jiné rysy než někdejší školení v mystériích. To si právě mnozí stoupenci New Age při revokacích dávných, zejména orientálních praktik neuvědomují. Domnívají se, že nejschůdnější cestou k obnově obrazu Božího v člověku bude patrně odvrát od dosavadního směru vývoje lidstva a návrat zpět k prapočátku po téže cestě, po níž se člověk od něho vzdálil. Tedy vzdát se svobody, vzdát se individuálního vědomí a hledat vnitřně stav, kdy lidé ještě snili společný blažený sen v lůně Stvořitelově. Zní to logicky a svůdně. A existuje opravdu celá řada východních okultních návodů, které usilují o povznesení do vyššího světa potlačením jasného individuálního vědomí. Ruku v ruce s tím se zpravidla objevuje princip přísného okultního vedení ze strany učitele a bezpodmínečné poslušnosti ze strany žáků. Obnovuje se tak něco z dávné minulosti lidstva. Takové obnovování minulosti metodami, které rovněž patří minulosti, chová v sobě ovšem vážná nebezpečí. Dnešní zhrublé fyzické tělo se staví na odpor proti takovému nadosobnímu prožívání, duševní organismus se musí násilně vyprošťovat z tělesných vazeb, tedy částečně se exkarnovat, a to znamená těžký otřes pro celou lidskou bytost. Může to vést i k těžkým duševním nebo zdravotním poruchám.

Co tedy se sebou? Jako křesťané bychom měli vědět, že už před dvěma tisíci lety došlo k reálné události, při níž se Bůh sám spojil láskyplně s lidstvem, s tímž lidstvem, které se od něho tak vzdálilo. Nejen, že tím dal celým dějinám hlubší smysl, ale odhodlal se být od té doby bezprostředně účasten celého dalšího pozemského vývoje. Když lidé už nebyli schopni se mysterijním školením povznést vzhůru k Bohu, sestoupil Bůh k lidem, aby ho mohli znovu nalézt jiným způsobem a stát se jeho spolupracovníky. Co se tedy stane, když budeme toto ignorovat a budeme se pokoušet putovat zpátky k prapočátku, odbourat dějinné výdobytky mnoha a mnoha tisíciletí a spojit se s Bohem opět tam, kde bylo na místě ho hledat v předkřesťanských dobách? Stane se to, že nalezneme něco jiného, než jsme předpokládali. Budeme totiž hledat Boha tam, kde už není! Proto nemůžeme tímto způsobem najít toho Boha, který sledoval a sleduje lidstvo na celé jeho trnité cestě a chce člověka vést svobodou k lásce, který je dnes lidstvu dokonce blíže než kdy předtím. Dostaneme se tak k odvrátu od smyslového světa (který byl snad namísto v dobách předkřesťanských), k pohrdání jím. Člověk, usilující pryč od Země, pryč od problémů dnešního lidstva, se vyřazuje z celku lidstva a z jeho další dějinné pouti a odnímá mu své vlastní síly a schopnosti. Stává se outsiderem plánu vývoje lidstva. I když si to asi neuvědomuje, umrtvuje sám v sobě síly lásky a soucitu. Vydal se na pouť za vlastním povznesením a vlastní spásou, ne za zdokonalením ve prospěch

všech, ne aby byl prostředníkem mezi nadlidským a lidským světem. Nic na tom nezmění ani to, že občas planě hovoří o blahu a osudu lidstva, přírody či Země.

V různých odstínech hnutí New Age se setkáváme s tendencí odbourat, zrušit vědomí své individuality; prolomit míře její omezenosti a hroužit se plánovitě ve společných meditacích do snícího kolektivního vědomí, někdy až do kolektivního transu. Na rozdíl od některých starých orientálních cest takové kolektivní snění nemůže patrně dovést člověka daleko směrem k duchovnímu světu. Končí obvykle v neplodných prožitcích astrálních světů. I tady jde o negaci dosavadního vývoje lidského vědomí, který tu je považován za chybný, a o ignorování přítomnosti Kristovy v tomto vývoji.

Cíl moderní esoteriky tedy nebude osobní blaženost, ne pouhá snaha o duchovní zážitky, nýbrž cesta za zdokonalením vlastní bytosti ve prospěch ostatních. Právě proto, že toto je základní zaměření moderního duchovního úsilí, mohou z něho plynout i obnovující, očistné podněty pro lidskou kulturu a civilizaci.

Ale ani dnes nepřestává platit, že vyšší svět se může člověku zjevovat jenom v té míře, v níž se člověku podaří jistým způsobem přetvořit sama sebe. Tedy - přetvořit své já a silou svého já své astrální tělo, zharmonizovat jeho zmateně proudící substanci, získat vládu nad tím, co se v něm odehrává. Teprve touto harmonizující sebevládou se mohou postupně probouzet k životu orgány vyššího zření, do té doby tísněné, svírané a znetvořené chaosem běžného duševního života.

I když poukážeme na některé nepřijatelné charakteristiky New Age, nemluvíme stejnou řečí jako někteří etablovaní vědci, kteří New Age a jiné duchovní směry s bohorovnou arogancí cejchují psychiatrickými diagnózami. Ostatně New Age lze hodnotit i kladně. Integruje různé sociální a duchovní aspekty, ukazuje na neřešení problémů naší nemocné planety, napomáhá celostnímu pohledu na lidskou bytost apod. I uvnitř New Age nalezneme řadu ryzích a opravdových charakterů, schopných určitého samostatného vývoje, lásky k přírodě apod. Patří mezi ně například Eileen a Peter Caddyovi, zakladatelé skotské komunity Findhorn. Samotné doporučované metody, převažující v New Age, však přinášejí výsledky spíše přechodné, ne perspektivně spásné, neboť hledí hlavně směrem, kterým již cesta nevede. Ždímají z lidských niter zbytečky stop dávné spirituality, které by měly ustoupit již něčemu jinému a které jsou dnes již téměř neúčinné. Počítají totiž s tím, že lidské já místo aby mělo vyvstat vykrystalizované a očištěné, by se místo toho mělo rozplývat, topit v bezbřehé kosmické prázdnotě. Rozplynutí v univerzálním vědomí je sice živý, působivý, reálný prožitek, který se však vstupem Ježíše Krista do lidské evoluce a jeho průtiskem do podstaty našich niter stal neužitečným, ba zavádějícím atavismem. Sebevědomější stavy rozšířeného vědomí, získání parapsychologických sil a schopností, blažené ale nekontrolované extáze skupinových metod apod., se kterými hnutí pracuje, pozbývají svého účelu i opodstatnění při oddaném přijetí Kristova vedení i všech darů jen a jen z jeho ruky naším vědomým prožíváním já, které se nesmí rozplynout použitím dnes již nepřírozených metod a technik. Ty totiž neberou v úvahu, že k pokroku lidstva se otevírají stále nové kosmické zdroje. Ani proudy Kristova vlivu nejsou neměnné, neboť každá rasa či kultura se k nim propracovává vždy nově a bohatěji. Jinak jej chápali například Řekové a Římané jeho doby, jinak zednáři, rosikrucianti či anthroposofové kultury anglo-sasko-germánské a jinak - vědoměji v já a v rovnováze hlavy a srdce jej budou chápat budoucí Slované. Případně i my současní, budeme-li se o to snažit vědomě a samostatně, bez zbytečných berliček vyplozených a odumírajících metod.

I když upozorňování stoupců Nového věku na ekologické, sociální a jiné problémy, jejich pojetí uzdravování, integrující paradigmaty apod. jsou jistě dobře

míněna, nemají perspektivu úspěšných změn, chtějí-li jich dosáhnout takovým stavem vědomí, které vyřazuje tvořivé síly já. Asijská spiritualita a extatická mystika, kterou hnutí pragmaticky napojuje na prvky materialistické vědy a techniky, sotva naplní obsahem krásné a řadě z nás přijatelné cíle New Age, nepočítali s živým Kristem v člověku.

Pro nás křesťany bude však asi účelnější, budeme-li se snažit sami naplňovat lépe naše učení v praxi a činit je tak přesvědčivějším. O vnějškovém křesťanství totiž Montaigne kdysi napsal: "Kdyby se nás božský paprsek jen maličko dotkl, hned by se to poznalo ne podle slov, ale činů. Každé naše hnutí by obléval vznešený jas. Měli bychom se stydět: příslušníci kdejaké sekty se snaží žít podle jejího učení, jen křesťané vyznávají zřízení tak božské a nebeské pouze jazykem." Je to tak? Jistě, že zcela ne. Dva tisíce let od sestupu Krista na Zem jsou ve vývoji lidstva pouhým mžikem. Hlavní fáze vývoje křesťanství je teprve před lidstvem. Záleží jen na nás!